

לכה אה עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תרעה
ערש"ק פרשת פקודי

"כותנות" - ומה עם שאר הבגדים?

חני' וגללות כמסע וגאולה

גדר "נכסי ציבור" במעשה המשכן

דכאון - תחבולת יצר הרע

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת פקודי, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תרעח), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש
ת.ד. 2033
כפר חב"ד 6084000
03-738-3734
Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office
1469 President St. #BSMT
Brooklyn, NY 11213
United States
(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,

הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים,
הרב רפאל לבנוני, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

תוכן הענינים

ה. מקרא אני דורש.....

"כותנות" - ומה עם שאר הבגדים?

מדוע לא נזכר שעל משה להלביש את הכהנים באבנט, מכנסיים ומגבעת? / בין החינוך בשבעת ימי המילואים לחינוך ביום השמיני / בין הלבשת משה את הכהנים להלבשתו את אהרן / ביאור ענין הלבשת משה את בגדי הכהונה בשמיני למילואים
(ע"פ לקוטי שיחות חב"ו עמ' 288 ואילך)

ח. פנינים... עיונים וביאורים קצרים.....

בין "שקל הקודש" ל"בקע" / מי הקריב הקרבנות ביום השמיני?

ט. יינה של תורה.....

חני' וגלות כמסע וגאולה

"מסעות" - גאולה, "חניות" - התעכבות בגלות / "נוסעים" לגאולה גם בזמן ה"חני'" בגלות / גם תיאור שעבוד מצרים הוא חלק מ"ספר הגאולה"!
(ע"פ לקוטי שיחות חב"ו עמ' 235 ואילך)

יב. פנינים... דרוש ואגדה.....

פקודי - יחוד עציון בתוך דבר מדוד / תכליתו של המשכן - במדבר!

יג. חידושי סוגיות.....

גדר "נכסי ציבור" במעשה המשכן

יחדש דמסירת הנדבות לידי משה היתה מצד דין מלך שבו, שע"ז נעשו הנדבות נכסי ציבור ויצאו מבעלות פרטית / עפ"ז יבאר ענין חשבון הנדבות דפרשתנו, שנועד לסלק שם האומנין שנוסף בעת המלאכה כדי שיהי' שוב בגדר נכסי ציבור לגמרי
(ע"פ לקוטי שיחות חב"ו עמ' 280 ואילך)

יז. תורת חיים.....

דכאון - התחבולה, הטיפוץ והתפקיד

יט. דרכי החסידות.....

ניגון ישן "ברוך הוא אלקינו"

יט. הוספה - שיחות קודש.....

אל תבט על מראהו - דעצמך!

שיחות קודש אודות חיוב כל אחד מישראל להיות בגדר "יוצא צבא" ברוחניות

מקרא אני דורש

ביאורים ופירושים בפשוטו של מקרא

"כותנות" – ומה עם שאר הבגדים?

מדוע לא נזכר שעל משה להלביש את הכהנים באבנט, מכנסיים ומגבעת? / בין החינוך בשבעת ימי המילואים לחינוך ביום השמיני / בין הלבשת משה את הכהנים להלבשתו את אהרן / ביאור ענין הלבשת משה את בגדי הכהונה בשמיני למילואים

בפרשתנו בא הציווי אודות "ביום החודש הראשון באחד לחודש" (מ, ב), שבו נצטווה משה להקים את המשכן וכל הפרטים הנוגעים לכך; ובתוך הדברים נצטווה משה בדבר בגדי אהרן ובניו:

"והלבשת את אהרן את בגדי הקודש, ומשחת אותו וקדשת אותו וכהן לי. ואת בניו תקריב והלבשת אותם כותנות. ומשחת אותם כאשר משחת את אביהם וכהנו לי וגו'" (מ, יג-ט).

ומתעוררת כאן השאלה מאל" – למה בנוגע לבני אהרן נצטווה משה להלביש רק את ה"כותנות"? שאר בגדי הכהונה שלהם – להיכן הלכו?

ובשלמא זה שלא נזכרו ה"מכנסיים" – הנה כן מצינו גם בפ' תצוה (כט, ה-ט), בציווי למשה אודות סדר שבעת ימי המילואים: "ולקחת את הבגדים, והלבשת את אהרן את הכתונת ואת מעיל האפור ואת האפור ואת החושן . . ושמת המצנפת על ראשו, ונתת את נזר הקודש על המצנפת . . ואת בניו תקריב והלבשתם כותנות. וחגרת אותם אבנט, אהרן ובניו, וחבשת להם מגבעות וגו'";

וכן בסיפור הכתוב אודות קיום ציווי זה בפועל – בפרשת צו (ח, ו-יג): "ויקרב משה את אהרן . . ויתן עליו את הכתונת, ויחגור אותו באבנט, וילבש אותו את המעיל, ויתן עליו את האפור . . וישם עליו את החושן . . וישם את המצנפת על ראשו, וישם . . את ציץ הזהב נזר הקודש . . ויקרב משה את בני אהרן וילבישם כותנות, ויחגור אותם אבנט ויחבוש להם

מגבעות" – שגם שם נתפרטו כל בגדי הכהונה שאותם הלביש משה לאהרן ובניו, מלבד ה"מכנסיים" (ובטעם הדבר יש להאריך ואכ"מ. וראה משנ"ת במדור זה לש"פ תצוה תשע"ה).

אך ה"אבנט" וה"מגבעות" כן נתפרשו בפ' תצוה ובפ' צו שהלביש משה לבני אהרן – ומה נשתנה איפוא בפרשתנו שנצטווה "והלבשת אותם כותנות" ותו לא?!

ב. הרמב"ן מיישב: "קיצר בענין לבישת אהרן ובניו, שאמר 'והלבשת את אהרן את בגדי הקודש' ובבניו אמר 'והלבשתם כותנות' – כי כבר אמר וצוהו בפרט בסדר לבישתם, ולא בא עכשיו אלא לסדר לו שעת הלבשה. . והזכיר כותנות שבהן יתחיל הלבשה". אך מלבד שעצם היסוד שכתב הרמב"ן – שהלבשת הבגדים התחילה מהכתונת – צ"ע אם מוסכם כולו עלמא, כי יש סברא חזקה שהתחלת הלבשה היתה מהמכנסיים (ראה יומא כג, ב. וש"נ. רש"י תצוה כח, מא. ואכמ"ל בזה);

הרי לכאורה אין בכך די ליישב לשון הכתוב כאן (בדרך הפשט), כי:

אם כל כוונת הכתוב היא לקצר, הרי כשם שבאהרן עצמו, קיצר ואמר "והלבשת את אהרן את בגדי הקודש" – כך בבניו הי' אומר באותו אופן ובלשון ברורה "והלבשת אותם את בגדיהם" (וכדומה); והדרא קושיא לדוכתא, למה הזכיר רק את ה"כותנות" (ודוקא בבני אהרן ולא באהרן עצמו)?

ג. ונראה לומר בזה דבר חדש, שנתכוון הכתוב פשוטו כמשמעו – שאכן משה ילביש לבני אהרן רק את ה"כותנות". וכן משמע מסתימת רש"י בפירושו כאן שלא פירש דבר, ומכאן שלדעתו יש להשאיר את הכתוב כמשמעו.

והיינו, שמה שכתוב בפ' תצוה ופ' צו ש"משה הלביש לבני אהרן גם את האבנט והמגבעות, הוא משום ששם מדבר בשבעת ימי המילואים;

ואילו הכתוב כאן מדבר אודות היום השמיני – יום הקמת המשכן, וביום זה נצטווה משה להלביש להם את הכותנות בלבד, ושאר הבגדים ילבשו בעצמם.

ד. ביאור הענין:

בשבעת ימי המילואים היו כל העבודות צריכות להיעשות על ידי משה דוקא, כי רק למשה הי' באותה שעה דין "כהן" בשלימותו (ראה פרש"י תצוה כט, כב-כד), ולו לבד הי' הכח לחנך את אהרן ובניו ולהכניסם בכהונה.

וכפי שהכתוב מדייק בתחילת הענין – בפ' תצוה (כח, א): "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי" – שבכדי להעלות את אהרן ובניו "מתוך בני ישראל" ולרוממם למדרגת "כהנים" הרי זה ע"י ש"ואתה הקרב אליך", משה רבינו הוא שמקרב אותם להיות כהנים.

ולכן כל הפעולות של החינוך בשבעת ימי המילואים שייכות הן למשה, וכך הלבשת הבגדים לאהרן ולבניו היתה על ידי משה לבדו;

אולם ביום השמיני, אף שגם בו שימש עדיין משה רבינו והוא נחשב כהמשך של "ימי המילואים" (ראה פרש"י פרשתנו מ, כט-לא), הרי ביום זה כבר הושלמה כהונתם של אהרן ובניו, וכדברי רש"י בהמשך הענין (מ, לא) שביום זה "הושוו כולם לכהונה".

והיינו, שב"שבעת ימי המילואים" נעשה ה"חינוך" של אהרן ובניו לכהונה באופן שעדיין לא הגיעו לזה בשלימות, ובדוגמת חינוך קטן לפני שהגיע לגיל מצוות, שמחנכים אותו ומכשירים אותו בקיום המצוות כהכנה לעתיד; ואילו ביום השמיני, כבר נכנסו אהרן ובניו לכהונה שלמה, אלא שמשה המשיך ומילא את ידיהם ביום זה (לא בתור הכנה לעתיד, אלא) כהתחלה של העבודה בפועל.

וזהו גם ההבדל לענין לבישת הבגדים – שבשבעת ימי המילואים משה נדרש להלביש בעצמו את כל בגדי הכהונה לאהרן ולבניו, ואילו ביום השמיני כבר יכולים היו להלביש בעצמם את בגדיהם, אלא שעדיין ה' צריך שמשה רבינו "ישתתף" בהתחלה זו, ולשם כך די בזה שהוא ילביש להם את ה"כתונת" (שהיא בגד הכהונה העיקרי שמכסה את כל הגוף (ראה סנהדרין מט, ב)).

ה. אך מעתה יש להקשות לאידך גיסא: אם ביום זה כבר אפשר שבני אהרן ילבשו לבד חלק מבגדיהם, למה לגבי אהרן עצמו נצטוו משה שהוא זה שילביש אותו בכל בגדיו – "והלבשת את אהרן את בגדי הקודש"? ולכאורה איפכא מסתברא, שכחו של אהרן צריך להיות גדול מכחם של בניו!

ונראה לבאר על פי דברי רש"י בפ' שמיני (ט, כג), שהשראת השכינה במשכן – שבאה ביום זה, היום השמיני – באה בפועל בזכות עבודת אהרן ביום זה, וכפי שאמר משה לבני ישראל: "אהרן אחי כדאי וחשוב ממני, שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכס"; ולכן הוצרך אהרן ל"נתינת כח" מיוחדת על עבודת הכהונה שלו ביום זה, שמשה רבינו הוא שילביש לו את כל "בגדי הקודש", כדי שיהי' לו הכח להביא להשראת השכינה, ודו"ק.

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

מי הקריב ביום השמיני?

ואת מונח העולה שם פתח משכן אהל מועד, ויעל עליו את העולה ואת המנחה

ויעל עליו וגו' - אף ביום השמיני למילואים, שהוא יום הקמת המשכן, שימש משה והקריב קרבנות צבור, חוץ מאותן שנצטוו אהרן בו ביום (מ, כב, רש"י)

הרשב"ם כאן (וכ"ה גם בפרש"י לש"ס זכחים יט, ב) מפרש "ויעל עליו - אהרן ובניו את העולה ואת המנחה כל הימים", ויש לעיין מה הכריחו לרש"י לפרש כאן שמה שהיה הוא שהקריב קרבנות ציבור. כן צריך ביאור אריכות לשונו - "אף ביום השמיני למילואים, שהוא יום הקמת המשכן, שימש משה והקריב קרבנות ציבור"; דלכאורה הול"ל בקיצור "משה הקריב", ולמה הוצרך להאריך בביאור מהותו של יום?

ויש לומר הביאור בזה:

לשון הכתוב הוא "ויעל עליו את העולה ואת המנחה" - בה"א הידיעה, ומשמע שקרבנות העולה והמנחה המוזכרים כאן ידועים לנו כבר מלפני כן, היינו: משבעת ימי המילואים.

והנה בשבעת ימי המילואים שבהם חניך משה את המשכן ואת אהרן ובניו לכהונה, מפורש בכתוב שמה שהיה הוא ששימש בכל עבודות הכהונה (כי אהרן ובניו לא נתקדשו עדיין בשלימות), וא"כ, בימים אלו הקריב משה גם את קרבן התמיד, "עולה ומנחה".

ומעתה, אם נאמר שאהרן הוא זה שהקריב עולה ומנחה אלו - שוב אין אלו אותם עולה ומנחה הידועים לנו מלפני כן, שהרי בשבעת ימי המילואים הקריב משה וכהוראת שעה, ואילו כאן מדובר על הקרבת הקרבן בצורתה התמידית על ידי אהרן! ונמצא, כי לשון "העולה והמנחה" בה"א הידיעה, מלמדת אותנו שההקרבה כאן לא היתה על ידי אהרן, אלא היא אותה הקרבה הידועה לנו כבר משבעת ימי המילואים.

וזהו מה שמפרש רש"י: "אף ביום השמיני למילואים... שימש משה" - שמלשון הכתוב מובן ש"העולה" ו"המנחה" היו המשך לאותם עולה ומנחה ידועים שקרבו על ידי משה בשבעת ימי המילואים, ומזה, ש"אף ביום השמיני" הקריב משה.

(נ"פ לקוטי שיחות ח"ו עמ' 225 ואילך)

בין "שקל הקודש" ל"בקע"

בקע לגולגולת מחצית השקל בשקל הקודש

בקע - הוא שם משקל של מחצית השקל (לח, כו, רש"י)

יש לתמוה, מדוע ענין זה ש"מחצית השקל" הוא "בקע לגולגולת" נזכר רק כאן כשנמנו "כסף פקודי העדה", ולא בעיקר הציווי על נתינת מחצית השקל, בר"פ תשא?

ויש לבאר שתירץ רש"י שאלה זו בדיוק לשונו:

לעיל עה"פ "אלה פקודי המשכן" פירש רש"י "בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת", והיינו, שהמנין כאן לא ה' לפי חשבון או שוויות, חשיבות ותועלת וכיו"ב, אלא התורה מונה ומזכירה כאן המשקלים של הנדבות.

וזהו מה שדווקא כאן מזכירה התורה "בקע לגולגולת" שהוא "שם משקל" של נדבת מחצית השקל, להדגיש שגם הנתינה דבני ישראל לא היתה קשורה עם סכום וחשבון בלבד, כי אם גם עם משקל. דהרי, "שקל הקודש" הוא גם "משקל" (ראה פרש"י תשא ל, יג ד"ה גרה וד"ה עשרים גרה, צפע"נ לרמב"ם הל' שקלים פ"א ה"ג וה"ה), ואעפ"כ מוסיף כאן "בקע" שהוא "שם משקל" של "מחצית השקל" להדגיש עוד יותר ענין ה"משקל" שבנתינה זו.

והעפ"ז יש לתרץ גם זה שרש"י כותב "כסף ולזהב ולנחושת", כסף לפני זהב, היפך סדרם בהמשך הפרשה ובשאר המקומות, והיפך סדר חשיבותם - כי "משקלי נדבת המשכן" - שגם בהנדבה ננתינה ה' מודגש ענין המשקל - מודגש גבי כסף - "בקע לגולגולת".

(נ"פ לקוטי שיחות חכ"ו עמ' 276 חו' 28)

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

חני' וגלות כמסע וגאולה

"מסעות" – גאולה, "חניות" – התעכבות בגלות / "נוסעים" לגאולה גם בזמן ה"חני' בגלות / גם תיאור שעבוד מצרים הוא חלק מ"ספר הגאולה"!

חניות בני ישראל במדבר, אף שלכאורה היו עראיות ולא קבועות, נחשבות היו כקבועות. וכפי שאמרו חז"ל: "כיון דכתיב על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו", הרי "כמאן דקביע להו דמי" (עירובין נה, ב).

ויש לתמוה תמיהה רבה:

על הפסוק שבסוף פרשתנו "כי ענן ה' על המשכן יומם, ואש תהי' לילה בו, לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם", פירש רש"י שאין הכוונה ב"בכל מסעיהם" לזמן המסעות, כי אז הרי לא הי' "ענן ה' על המשכן", אלא הכוונה לזמן החניות. ואף שנאמר בפירוש "בכל מסעיהם" – מכל מקום "מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע". ובטעם הדבר ביאר: "לפי שממקום החני' חזרו ונסעו, לכך נקראו כולן מסעות".

והדבר תמוה ביותר: מכיוון שהפליגו חז"ל במעלת קביעות החניות, שלא היו עראיות אלא קבועות מכיוון שהיו "על פי ה'", מדוע מפחיתה התורה ממעלת קביעות החניות וקוראת אותן בשם "מסעיהם", על שם המסע הבא לאחריהן?

ומוכרחים לומר, שקריאת החניות בשם "מסעיהם" אינה באה לגרוע מהקביעות והחשיבות שבהן, אלא להוסיף ולהפליא במעלתן. שנוסף למעלת הקביעות שבחניות, הייתה בהן גם מעלה עצומה בעצם היותן **הכנה למסעות הבאים**, ועד שהחניות נקראות על שמם בשם "מסעיהם".

"מסעות" – גאולה, "חניות" – התעכבות בגלות

גלות בני ישראל במצרים אינה גלות גשמית בלבד, אלא יש בה גם עניין רוחני. מצרים הוא מלשון מיצר וגבול (ראה תורה אור וארא נז, ג ואילך. ועוד), והיא מורה על מיצרים

וגבולים המונעים ומפריעים את האדם מעבודתו ית'.

מסעות בני ישראל רומזים על היציאה והשחרור ממכלי היצר הרע והקליפות. יהודי הולך ממסע למסע, והוא מתרחק ממצב של הפרעות ומניעות לעבודת ה'.

ולכן נאמר "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים": לכאורה, היציאה ממצרים הייתה במסע הראשון בלבד, שהלא שאר המסעות היו בתוך המדבר גופא, עד ירדן ירחו. אך הפסוק מורה על כך שבכל "מסעי בני ישראל" הם "יצאו מארץ מצרים". והביאור בזה הוא כאמור, שבכל מסע משתחררים יותר מה"מצרים" של הגבלות ומניעות על עבודת ה' (ראה לקוטי תורה פרשתנו פח, ג ואילך).

היציאה וההשתחררות מה"מצרים" וגבולים הייתה רק בעת המסעות. לעומת זאת, בשעת החניות הרי לא התקדמו לקראת ירדן ירחו, ונותרו עומדים במעמדם ומצבם שבו עדיין מתעכבים באופן מסוים ב"מצרים". ונמצא, שהמסעות רומזים על היציאה ממצרים ועל הגאולה, והחניות על גלות מצרים ועל זמן הגלות בכלל.

"נוסעים" לגאולה גם בזמן ה"חני" בגלות

אף שה"חניות" מבטאות את עניין הגלות, הרי בפנימיותן הן עניין של "מסעות" ושל גאולה, אלא שבעת החניות והגלות עניין זה הוא בהעלם ובפנימיות בלבד.

ובכדי להבין זאת, יש להקדים ולבאר עניין יסודי בעבודתם של בני ישראל:

כאשר יהודי מתעלה מדרגה לדרגה, "מחיל אל חיל", נמצא לכאורה שיש כאן שני מצבים: מצבו הקודם ה' נמוך ונחות, ועתה נתעלה למצב נעלה וגבוה. המצב הנמוך הוא לכאורה רק הכנה והקדמה למצב הגבוה. וכאשר מתבוננים בעברו של היהודי, נראה שהיו תקופות שבהן ה' מצבו נמוך יותר.

אך באמת אין הדבר כן. עניינו ותכליתו של המצב הנחות, הוא שממנו ועל ידו יבוא היהודי למצב הגבוה יותר. ומכיוון שתכליתו היא הדרגה הגבוהה, הרי באמת בפנימיות הוא כבר עומד בדרגה נעלית, אלא שחסר עדיין גילוי הדבר בפועל. וכאשר יעבוד עבודתו ויתעלה, אזי יתגלה שגם בעבר עמד בדרגה גבוהה.

[וראה במקור הדברים באורך ובעומק, אשר עניין זה הוא מיוחד בבני ישראל דווקא, משום שהם תכלית הבריאה, ואינם אמצעי לשום דבר אחר. ומשום כך גם כל מצב ומצב בחייהם אינו הכנה לעניין אחר אלא התכלית היא בו עצמו. עיי"ש].

והנה, היות בני ישראל בגלות אינו עניין של עונש בלבד ח"ו, אלא יש תכלית ומטרה ותועלת בגלות. על ידי שבני ישראל עובדים את עבודתם במשך זמן הגלות, נפעל עליו עצום בבני ישראל. ואי אפשר להגיע לעילוי זה ללא העבודה בזמן הגלות. ועילוי זה יתגלה בעת הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

ומכיוון שנתבאר למעלה, שעל ידי עליית האדם מחיל אל חיל מתעלה גם מצבו הקודם להיות בדרגה הנעלית, הרי נמצא שגם הזמן שבו נמצאים בני ישראל בגלות, הוא בפנימיותו עניין של גאולה. וזאת, משום שתכלית ומטרת הגלות היא העילוי העצום שיהי' על ידי עבודת בני ישראל באותו זמן. ואף שבפועל יתגלה העילוי רק בבוא הגאולה, הרי בהעלם ובפנימיות יש כבר בזמן הגלות את עניין הגאולה!

גם תיאור שעבוד מצרים הוא חלק מ"ספר הגאולה"!

על פי המבואר למעלה, יובן היטב מדוע קוראת התורה את החניות בשם "מסעיהם": ה"חניות" רומזות על זמן הגלות ועל זמנים שבהם נמצאים בדרגה נחותה, ו"חונים" ומתעכבים מלבוא לידי מצב של גאולה. ואף על פי כן, הרי גם החניות קרויות מסעות, משום שבאמת כבר בעת ה"חני" ישנו בפנימיות ובהעלם העילוי של ה"מסע" שבא על ידו. והיינו שבזמן הגלות נמצא בפנימיות ובהעלם המצב של הגאולה העתידה.

ובזה יומתק גם מה שהתיבות "בכל מסעיהם" הן הסיום והחותם של ספר שמות:

אודות מהותו של ספר שמות אמרו חז"ל (בראשית רבה פ"ג, ה) "שבו יצאו ישראל מאפילה לאורה". ספר זה, הוא כולו "ספר הגאולה" (רמב"ן סוף פרשתנו).

ולכאורה, כיצד ניתן להגדיר את הספר כולו בשם של גאולה ויציאה מן הגלות, בעוד שתחילת החומש מדברת אודות ירידת בני ישראל למצרים ושעבודם שם בעבודה קשה?

ותמיהה זו מתיישבת כאשר מסיימים את ספר שמות, ולומדים אשר גם החניות נקראות בשם "מסעיהם". אמנם בני ישראל ירדו לגלות ולקושי השעבוד, אך כאשר יצאו ממצרים וקיבלו התורה ובנו המשכן, ועד ש"כבוד ה' מלא את המשכן", אזי מתגלה כיצד עילויים אלו כבר היו מקודם בהעלם גם בעת הגלות.

ולכן מדגישה התורה שגם החניות – זמן הגלות והשעבוד, ראויות להקרא בשם "מסעיהם" – על שם הגאולה שטמונה בהן בהעלם ובפנימיות.

פנינים

דרוש ואגדה

תכלית המשכן – במדבר!

ובהעלות הענן מעל המשכן
יסעו בני ישראל בכל מסעיהם

(מ, לו)

יש לתמוה, הרי הפרשה מדברת אודות הקמת המשכן והשראת השכינה, וא"כ, מה ענין סילוק הענן בעת המסעות (עליו לומדים בפרשת בהעלותך) לכאן, לסיום וחזרת סיפור הקמת המשכן?

ויש לומר הביאור בזה:

עניינו של המשכן הוא לפעול הגשמת תכלית ומטרת בריאת העולם ש"נתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" (ע"פ תנחומא נשא טז. ראה בארוכה תניא פל"ו), שע"י הקמת המשכן והשראת השכינה שבו נתקיימה תכלית זו, ובעולם הזה הגשמי והחומרי נעשתה דירה ומכון לשבתו ית'.

אמנם, עיקר תכלית ומטרה זו מתקיימת לא במקום בו שורה שכינה בגלוי, כמו במשכן, אלא דווקא במקום בו אין השכינה נראית ונגלית – "בתחתונים". וכאשר גם במקום כזה עובדים את הקב"ה ומבררים ומהפכים אותו להיות מוכשר לגילוי קדושה, הרי בזה מתקיימת תכלית בריאת העולם באופן שלם יותר.

ועל כן מסתיים סיפור הקמת המשכן בענין סילוק הענן בעת המסעות ללמדנו שתכלית המכוון של השראת השכינה במשכן היא שהשראה זו נותנת כח ועוז שגם בעת "העלות הענן" – סילוק השכינה, ובעת המסעות ב"מדבר העמים" – מקום שאין שם גילוי שכינה כלל, הנה גם שם יעבדו בני ישראל בתיקון העולם והפיכתו להיות מקום מוכשר לגילוי השכינה, וגם מקום "תחתון" כזה להכינו להיות "דירה" לו ית'.

ובכך מתקיימת תכלית הקמת המשכן – גילוי השכינה "בתחתונים".

(ע"פ לקוטי שיחות חפ"ז עמ' 475 ואילך)

פקודי – יחוד עליון בתוך דבר מדוד

אלה פקודי המשכן

(ריש פרשתנו)

בלקוטי תורה (פרשתנו ד, סע"ג ואילך) מפרש רבינו הזקן נ"ע לשון "פקודי המשכן" שהוא מלשון "חייב אדם לפקוד את אשתו" (יבמות סב, ב) כי "היחוד נקרא פקידה", והיינו, ש"פקודי" מורה על יחודים עליונים שנעשים בספירות עליונות.

ולכאורה יוקשה, הרי פירוש הפשוט של "פקודי" הוא מנין, שמנין מורה על הגבלת הדבר הנמנה, שהוא במספר מסויים, לא פחות ולא יותר, אמנם "יחוד" הוא ענין נעלה מאוד, ומורה על גילוי בחינה שאין לה הגבלה כלל, וא"כ שני הפירושים הפכים הם, ואיך ישכנו שניהם בתיבה אחת?

ויש לבאר, דשני פירושים אלו לא רק שאינם הפכים אלא שניהם יחדיו מורים על ענין המשכן: ענינו של המשכן ה' שלקחו דברים מוגבלים ומדודים, ובתוכם דווקא נפעל "ושכנתי בתוכם" – גילוי שכינתו ית' הבלתי מוגבלת, ששכנה דווקא בתוך המשכן המוגבל. וכפי שאכן ה' בפועל, שתחילה בנו את המשכן עם דברים גשמיים ומוגבלים, ושם נפעלה השראת השכינה מלמעלה – "וכבוד ה' מלא את המשכן" (פרשתנו מ, לד-לה) באופן בלתי מוגבל, עד ש"לא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן" (שם).

ונמצא, ששני הפירושים אחד הם, כי בתוך הדברים המדודים והספורים – פקודי מלשון מנין, הנה דווקא שם שכנה שכינה וקדושה בלתי מוגבלת – פקודי מלשון יחוד.

(ע"פ לקוטי שיחות חפ"ז עמ' 286 ואילך)

חידושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

גדר "נכסי ציבור" במעשה המשכן

יחדש דמסירת הנדבות לידי משה היתה מצד דין מלך שבו, שעי"ז נעשו הנדבות נכסי ציבור ויצא מבעלות פרטית / עפ"ז יבאר ענין חשבון הנדבות דפרשתנו, שנועד לסלק שם האומנין שנוסף בעת המלאכה כדי שיהי' שוב בגדר נכסי ציבור לגמרי

אשר פוקד ע"פ משה גו" (ו"בצלאל גו' עשה את כל אשר צוה ה' ואתו אהליאב גו' חרש וחושב גו''), וצע"ג מה ראה הכתוב להזכיר שוב עושי המלאכה אחר שכבר נתפרש הן בפסוקי הציווי והן בפסוקי תיאור העשי' בפועל בפרשיות תשא ויקהל; ובאמת כבר אמרו בירוש' (פאה פ"א ה"א, והביאו רש"י כאן) דדייק הכתוב כאן ואמר "אשר צוה ה' את משה" ולא "אשר צוה אותו משה" למימרא ד"אפילו דברים שלא אמר לו רבו [משה] הסכימה דעתו למה שנאמר למשה מסיני" (והביא רש"י ע"ז הא דברכות נה. שכיון בצלאל לסדר הנכון ששמע משה מפי הגבורה, להקדים המשכן לכלים, אף שמשה מסר לו בסדר הפוך), וזהו ששבחו כאן בסיכום המלאכה שעשה הכל כפי ציווי ה' (עיי' רמב"ן). מיהו עצ"ע טובא למה שילב הכתוב דברים אלו תיכף כאן, עוד לפני פירוט החשבון שבו

ידוע מה שכתבו כמה מהמפרשים בטעם "פקידת" מלאכת המשכן ע"י משה בריש פרשתנו, היינו פירוט חשבון הדברים שנעשו מסך כל נדבות ישראל כו', שהוא כדי "להוציא את עצמו מן החשד" (ל' הכלי יקר, עיי"ש דנחלקו בזה אם הי' משום שביקשוהו ישראל לכך או ש"מעצמו רצה לנקות עצמו", ועיי' בב"ח יו"ד סי' רנז שזהו מקור לדין הנפסק בטור שם שאף גבאי צדקה כשר שאינו חשוד טוב שיתן חשבון משום והייתם נקיים כו'. ועיי"ע תנחומא כאן ה, שמו"ר פנ"א, ב. ואכ"מ). ונ"ל בדרך חידוש דיתר על כן יש כאן, והדבר שייך להלכה יסודית בדיני עשיית משכן ומקדש (ועפ"ז דוקא יתיישב יותר סדר דברי הכתוב במה שאינו מתבאר ע"פ הטעם דלעיל, כמשי"ת).

דהנה בריש הפרשה כאן חזר הכתוב ושנה (מיד לאחר הפתיחה "אלה פקודי גו'

ואף שבסוגיא דר"ה חזינן דלא הצריכו פעולה מיוחדת בשביל הך דינא מלבד עצם המסירה למקדש כדבעי, דאמרי "יחיד שהתנדב משלו כשרין ובלבד שימסרם לציבור", מיהו סו"ס יש לחשוש שמא בפועל לא ימסרם אחד לציבור יפה יפה כפי הדין האמור שם, וייפגם מעשה המשכן (ועיי' יומא לה: ובתוס' שם דלאו בכל מקום יש לסמוך שמסר אדם יפה יפה), ופשיטא כשהמדובר בנדבת המשכן שכ"א מישראל הביאו, גם נשים, דיש לחוש לזה. ובכל אופן אין לומר דהמסירה לציבור בכל אחד הוא בשוה. ותו, דכיון שבנדבת המשכן קבלו גם מן הקטנים (אבות דר"נ פ"א, א בסופו) אין לומר שבעצם הנתינה מסרם לציבור יפה יפה (ויש לדון מהא דקטן קונה ואינו מקנה, עיי' גיטין סה. רמב"ם הל' זכי' פ"ד ה"ז. שו"ע חו"מ סי' רמג, ואכ"מ). עוד י"ל בעומק, דאז נתחדשה לראשונה גדר זה ומציאות זו דקופה של ציבור ונכסי הציבור (דביהמ"ק), וזה שיחיד יכול להתנדב ו"למסור" לציבור הוא רק לאחר שנתחדשה מציאות זו אז, ולכן החידוש הראשון הי' צ"ל ע"י התחברות כולם לבעלות שהיא בגדר ציבור, והיינו בעלות מלך. ועיי'.

והנה, לאחר שהיו בידי משה הרי שוב מסר כל הנדבות לידיהם של בצלאל ואהליאב (וכל איש חכם לב), כמסופר בפרשה הקודמת, כדי שיעשו בהם כל מלאכות המשכן, וא"כ על ידי עשייתם היתה להם מעין בעלות על מלאכות המשכן (ואפי' את"ל שהתנדבו לגמרי ולא לקחו שכר על מלאכתם, עיי' פנים יפות

פתח לדבר, כדממשיך להלן "כל הזהב גו' וכסף פקודי העדה גו'", והו"ל להקדים הא דבצלאל או לס"פ ויקהל או לדחותו לאחר חשבון הזהב הכסף והנחושת דלהלן, וק"ל.

ונראה בדרך חידוש דפסוק זה הוי נמי פתיחה והקדמה לענינו של פירוט החשבון שלאח"ז, ובהקדים מה שמצינו במקדש שבנה דוד שהי' צ"ל חלק לכל ישראל בו ולכך גבה דוד הכסף לקניית מקומו מכל שבט ושבט (עיי' ספרי ראה יב, ה, רש"י ד"ה אלא יומא יב., תוד"ה ואין ב"ק פב.: ועיי"ע זבחים קטז: וברש"י. ספרי נשא ו, כו בסופו. ובספרי בהעלותך י, לב דהי' צריך לסלק בעלות פרטית ממקום המקדש), ומעתה י"ל דאף המשכן הוצרך להיות מסולק מבעלות פרטית ולהכנס בבעלות דכלל ישראל (ובמשכן יש טעם לשבח להצריכו, דקראו הכתוב כאן "משכן העדות", והיינו "עדות לישראל" שנתכפר להם העגל, תנחומא ריש פרשתנו), וא"כ מובן דנדבות ישראל היו צריכות להימסר באופן שכ"א משמט בעלותו הפרטית ומכניס הנדבה לבעלות כל הציבור, ע"ד הא דר"ה דף ז דהנודב לקרבנות ציבור צריך ש"ימסרם לציבור יפה יפה" (היינו שיותר על בעלותו בלב שלם), ונתקיים הדבר ע"י המסירה למשה, דהא דינו של משה הי' מלך (רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ו הי"א) שהוא כללות כל הציבור (עיי' ל' הרמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו, ועיי' שו"ת הרשב"א ח"א סי' קמח "המלך כציבור, שהציבור וכל ישראל תלויין בו"), ובכך שנמסרו הנדבות לידו נעשו נכסי ציבור לגמרי.

וזהו שהזכיר כאן הכתוב מלאכת בצלאל ואהליאב, דבזה רצה להקדים ולומר שמצד מלאכת האומנין שהיתה בינתיים, לאחר מסיירת הציבור למשה, שוב נצרכה עוד פעולה שתסלק שמם מן המלאכה כדי שיהי' מסור לציבור יפה יפה כבתחילה, והפעולה היתה מה שלאחר גמר המלאכה עשה משה על כל המלאכות פקידה ומנין, הבא להלן בכתוב, להחשיבם מחדש בשם נכסי המשכן הכללי, "משכן העדות" ("עדות יִשְׂרָאֵל" כולם כנ"ל), ולסלק שם האומנין מעליהם נ"ל עוד ענין, דלא רק קידוש הכל בתור נכסי הקדש בכלל הי' צ"ל ע"י משה, אלא גם הענין המיוחד והפרטי שבשבילו נעשה כל פרט ופרט צריך שתהי' בו יד משה, ע"י פקידתו הבאה לאחרי עבודת בצלאל וכו'.

ואם תאמר למה היתה הפקידה רק בזהב וכסף ונחושת ולא בשאר דברים שמהם נעשה המשכן (קרשים, יריעות וכו' וכו'), יש לומר שהוא על דרך הא דקנין ב"ה הבית הוא ע"י (קביעת) השער (ע"י ב"ב נג: וטושו"ע חו"מ ס' קצב), וכן ע"י המפתח (ע"י רשב"ם ב"ב נג. ד"ה והשתא. אבל ע"י טושו"ע שם ס"ב ובנו"כ, וטושו"ע אדמו"ר הזקן או"ח ס' תמח ס"א וסי"ג), נעילת הדלת במפתח, עשיית מנעול לדלת (כהדעות בזה בטושו"ע שם ס"ג); והוא הדין הכא דאפ"ל גם בכתלי וגג המשכן (היינו הקרשים וכו'), דפקידת יתדות המשכן והחצר (דכסף ונחושת) מועלת להם. והבן. מיהו עצ"ע בכלי המשכן שלא היתה בהם פקידה ואולי גם בהם י"ל כנ"ל, כי סו"ס כיון דהוו פרטים וחלקים דהמשכן גופי'

ריש פרשתנו שהעלה כן מן הכתובים), מאחר ששם האומנין על המלאכה (אף שלא יצא בכך לגמרי מבעלות של ציבור), ע"י צפע"נ עה"ת ויקהל לז, א שכתב גבי כלי שרת דכל ששם הבעלים עליו ולא נשתקע עדיין לא הוי מסירה גמורה לציבור (עיי"ש יסוד גדר זה בערכין ו:), ולהכי א"א שיהי' שם בצלאל עליהם, ועד"ז להלן שם ו. ולהוסיף דאי נקטינן כמ"ד דאומן קונה בשבח כלי (עד שלא קיבל שכרו), ב"ק צח: ואילך, הרי ודאי היתה כאן בעלות פרטית לאומנין (ואף לפמש"כ שם בפ' תשא לא, ג דגבי בצלאל לא הי' דין אומן קונה בשבח כלי, מ"מ הא גבי אהליאב מסיק שם דשפיר הוה ב', עיי"ש), אבל באמת י"ל דגם למ"ד בב"ק שם שאין אומן קונה בשבח כלי (וכ"פ הרמב"ם שכירות פ"י ה"ד ושו"ע חו"מ ס' שו, אבל ע"י ש"ך שם סק"ג) סו"ס גם עצם הדבר ששמו עליו הוי חסרון במסירתו לציבור כנ"ל מהצפע"נ.

ומעתה מובן נמי דלא הי' מועיל לסלק "בעלות" זו שמצד שם האומן על מלאכתו ע"י שהיו יכולים האומנים לנדב את המלאכה שלא ליטול עלי' שכר, אי נמי לנדב את השכר שיקבלו על המלאכה (ע"י פנים יפות שם ב' אופנים אלו), כי מ"מ גם ע"י שינדבו עדיין לא נתבטל ונשתקע לגמרי שמם מן המלאכה (משא"כ אומן באומנות רגילה, המקבל את שכרו והולך, הרי זה גופא שנוטל כסף מלא מסלק ממנו כל קניינו שהי' לו בכלי, ע"י לקו"ש חלק י חיי שרה א בטעם ששילמו אברהם ודוד כסף מלא דוקא על חברון וירושלים, אף שהיו יכולים ליקח מן הדין, כדי לסלק לגמרי הקנין הקודם).

(בפרט לדעת הרמב"ם בזה, דעשיית כלים אינה מצוה בפ"ע כי היא בכלל חלקי המקדש "והכל יקרא מקדש", סהמ"צ מ"ע כ, ועיי"ש שורש יב, וראה בארוכה בזה בלקו"ש חלק יא תרומה ב וחלק כא ויקהל-פקודי) אף הם "נקנים" אגב יתדות המשכן וכו'.

[ועיי"ע בלקו"ש חלק כו פקודי ב ובשוה"ג, איך לפכ"ז יתיישב באר היטב הא דנשתנה אופן הפקידה שעשה משה בכסף ונחושת, שגם פירט מה נעשה בו, מפקידת הזהב שלא נאמרה על ידו אלא בסכום כללי, משקל כל הזהב העשוי למלאכה; בהתאם לחילוקי הגדרים ההלכתיים שבין הכלים והבגדים שנעשו מזהב ובין מה שנעשה מכסף ונחושת].

תורת חיים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

דכאון - התחבולה, הטיפול והתפקיד

תחבולת היצר למנוע את האדם ממילוי תפקידו בעולם

מצב רוח של דכאון, וכל שכן של יאוש, חס ושלום, הוא אחד הדברים המחלישים את ההחלטיות ברצון להשתפר.

(תרגום מאגרות קודש ח"ג עמ' תפז)

...ומובן ופשוט שמה שכותב שנמצא בדכאון נפשי וכו', הרי זה מעצת היצר ותחבולותיו למנוע את האדם ממילוי תפקידו בעולם, הוא כדבר משנה 'אני נבראתי לשמש את קוני', שצריך להיות בשמחה דוקא, וכביאורו של המורה הגדול הוא הרמב"ם (סוף הלכות לולב) בדברים נפלאים ומפליאים, יעויין שם אליבא דנפשי', ואז יגיל וישמח בשמחה אמיתית, וע"ד האמור בכל דרכיך דעהו, וכמבואר ענין שמחה זו ואיך לבוא אלי' בספר התניא עיי"ש פרק ל"א ואילך, ועבודה זו מביאה ג"כ תוספת בריאות הגוף וכנראה במוחש.

בברכה לבשו"ט בכל האמור.

(אגרות קודש ח"ג עמ' קד)

טיפול רפואי בדכאון

במענה למכתבו . . בו כותב על דבר בנו שיחי' [השרוי בדכאון].

הנה בכלל, לצערנו הרב, מקרה כזה אינו נדיר בימינו אלה, ובטח שמע גם מהרופאים המטפלים שיש כמה וכמה מקרים דומים לשלו. וכותב אני את זה לא משום צרת רבים חצי נחמה, שאיני יודע אם זה במקומו כאן, אלא כדי להדגיש שיש לרופאים נסיון רב במקצוע זה, וגם מתנהל מחקר אינטנסיבי בנוגע אופני טיפול ורפוי בזה וכו'.

שלכן מובן שאין כל מקום להגיד עתידות שהסיכויים בזה בלתי טובים וכדומה, ועל

כל פנים צריך להוסיף שוברים בצדו שהוא כך לפי מצב חכמת הרפואה בהוה, ובשטח האמור הרי כנ"ל המחקר הוא אינטנסיבי ביותר כיון שרבים זקוקים לזה.

וכונה שני' בכתבי האמור: שלכן כדאי לעמוד בקישור עם אותם המתעסקים במחקר זה, או הקרובים אליהם, ולשאלם מזמן לזמן מה נתחדש בשטח זה. וההדגשה היא על אותם המתעסקים במחקר האמור, כי עד שמגיעות תוצאות המחקר לרופאים המטפלים עובר זמן רב ביותר, כיון שהרופאים המטפלים שומעים על דבר זה ממכתבי עתים בשטח הרפואה, שהמאמרים מודפסים שם בדו"חים ארוכים, ובכלל מתפרסמים רק לאחר שהתרופה היא בדוקה ומנוסה משך זמן ארוך.

במקרים דומים ראו תוצאות טובות כשמוציאים את הזקוק לרפואה מד' אמות שלו על ידי בקשת השתתפותו בפעולה ובמוסד וכיו"ב, בתור בקשת טובה ממנו. כי ברובא, כשמבקשים אותם משיבים בשלילה כיון שהרושם אצלם שהכונה בזה לעשות להם טובה או לרפאותם וכו'. משא"כ כשהגישה היא שמוסד פלוני או פעולה פלונית זקוקים לעזרת המדובר והשתתפותו וכו' ואי אפשר בלאו הכי, שלפעמים קרובות נשמעים הם לתת עזרתם ובמילא לאט לאט נעשים מעורבים יותר עם הבריות. אלא כנ"ל שהדיבור צריך להיות באופן שלא לעורר חשד שיש כאן ערמה בשביל להוציאו ממסגרת שלו.

(אגרות קודש חב"ו עמ' ב-2)

התבינות לשלילת דכאון מאפסותו של האדם

ובמה שכותב אשר כשתופסים כל אפסותו של אדם הבל רעיוניו, קשה להמלט מדכאון. -

ידוע הפירוש הפנימי של המשנה, שכר מצוה מצוה, כמבואר בתורת החסידות שמצוה ענינה גם צוותא וחיבור עם מצוה המצוה, אשר חיבורו עם מלך מלכי המלכים הקב"ה מהפך את האפס הנ"ל ליש האמיתי כביכול, ובכל רגע יכולים להתקשר ולהתחבר כיון שהאפשרויות לעבוד את השם היא בכל הענינים עד שאמרו רז"ל כל הנשמה תהלל י"ה אשר על כל נשימה ונשימה יש להלל להשי"ת, ז.א. שביכולת האדם לעשות אפילו נשימה שלו, אף שלכאורה הכרחית היא, עבודה לו ית', ועיין ג"כ תניא פרק ל"א - דף מ' ע"ב - תיקר נפשו בעיניו כו' שלא לערב ולבלבל שמחת הנפש וכו'.

(אגרות קודש חב"ו עמ' עז)

(1) תתבונן שבכל מצוה ומעשה טוב שעושה - הרי היא מקיימת שליחות השם ואין אפשר להיות בדכאון. ואין זה אלא שטות היצר.

(2) כשתזדמן הצעה דשידוך מתאים - תתעניין בה, וגם זה יעזור למצב רוח טוב.

(אגרות קודש ח"ל עמ' שיא)

דרכי החסידות

שיחות ומכתבים בעניני עבודת ה'

מכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

ניגון ישן "ברוך הוא אלקינו"

'קודם פטרבורג' [-לפני מאסרו המפורסם של אדמו"ר הזקן] הי' עבודתם של החסידים בהתוכן והנושא דבבא שני, ו'לאחר פטרבורג' הי' עבודתם של החסידים בבבא שלישית, וההדגשה הוא במה שנתן לנו. בבא השלישית הוא יסוד החסידות כולה, ובה הוגים החסידים מאז ועד היום, ובזה נקבל פני משיח גואל צדק בב"א.

...והואיל הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [מוהרש"ב נ"ע] לספר:

בקין תרל"ט הזדמנו חסידים המפורסמים הר' שמואל דובער מבאריסאוו, הר' גרשון דוב מפאזאר, והר' חיים דובער מקרעמענטשוג בזמן אחד בליובאוויטש, והתעכבו כשני שבועות, והתוועדנו איזה פעמים לשעות ארוכות, וכל אחד משלשה הנ"ל חזרו המאמרים בהסברים שונים וגם סיפרו סיפורים שונים מה ששמעו מזקני החסידים.

הרש"ד והרג"ד שניהם סיפרו על אודות ניגון ישן נושן אשר חסידים הראשונים היו מנגנים אותו מתחלת נשיאותו של הוד כ"ק רבינו הזקן עד חמש שש שנים הראשונות דנשיאותו של הוד כ"ק אדמו"ר אדמו"ר האמצעי ואחרי כן, על פי ציווי מיוחד מאת כ"ק אדמו"ר אדמו"ר האמצעי, פסקו מלנגנו ברבים, ורק יחידי סגולה היו מנגנים אותו ביחידות בהטעמה מיוחדת, ומזמן לזמן נתמעטו המנגנים ונשכח.

ניגון זה הוסד בתחלת נשיאות מורנו הבעש"ט נ"ע, והוא שיר בעל שלש כבות עם תיבות.

זה נוסחו:

(בבא הראשונה צריכים לנגנה בתנועה חרישית ממושכה ובהטעמה גדולה:) "ברוך

הוא אלקינו שבראנו להכיר כבודו גדלו ותפארתו, תפארתו גדלו וכבודו".

(בבא שני' צריכים לנגנה בקול צוהל וגבוה יותר מכמו בבא ראשונה:) "ברוך הוא אלקינו שהבדילנו מן התועים וטועים, תועים וטועים, תועים, תועים".

(בבא שלישית צריכים לנגנה בקול ממושך וגבוה כפי האפשרי:) "ברוך הוא אלקינו שנתן לנו תורת אמת, להשכיל כוונות הבריאה ולהבין כוונת ירידת הנשמה בעולם זה לעשות רצונו יתברך ויתעלה".

הרש"ד שמע ניגון זה מאת החסיד ר' מרדכי נ"ע מהאראדאק, והרג"ד שמע ניגון זה מאת החסידים ר' יצחק שאול ור' יוסף שלום זקני חסידי קלימאוויתש.

אמנם בימי הוד כ"ק אדמו"ר הזקן הוסיפו החסידים בבבא השלישית איזה תיבות.

"להשכיל כוונות הבריאה ולהבין כוונת ירידת הנשמה לעולם זה"

שלש בבות דניגון זה מכוונות נגד ג' עולמות ב"ע.

"ברוך הוא אלקינו שבראנו להכיר כבודו גדלו ותפארתו, תפארתו גדלו וכבודו" נגד עולם הבריאה (ולהיות כי סדר העבודה הוא בשני אופנים מלמטה למעלה ומלמעלה למטה לכן הכפיל לאמר, להכיר כבודו גדלו ותפארתו בדרך מלמטה למעלה, וחזר ואמר תפארתו גדלו וכבודו בדרך מלמעלה למטה).

"ברוך הוא אלקינו שהבדילנו מן התועים וטועים, תועים וטועים, תועים תועים תועים", נגד עולם היצירה.

"ברוך הוא אלקינו שנתן לנו תורת אמת וחכמה בינה ודעת להשכיל כוונות הבריאה ולהבין כוונת ירידת הנשמה לעולם זה לעשות רצונו יתברך ויתעלה בשעבוד המוח והלב", נגד עולם העשי'.

בבא השלישית הוא יסוד החסידות כולה

וסיים הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק לאמר:

'קודם פעטערבורג' [לפני מאסרו המפורסם של אדמו"ר הזקן] הי' עבודתם של החסידים בהתוכן והנושא דבבא שני, ו'לאחר פעטערבורג' הי' עבודתם של החסידים בבבא שלישית, וההדגשה הוא במה שנתן לנו.

בבא השלישית הוא יסוד החסידות כולה, ובה הוגים החסידים מאז ועד היום, ובה נקבל פני משיח גואל צדק בב"א.

לקראת שבת

כא

סוף דבר וראשית הכל הוא, אשר כל התרגשות והתפעלות צריכים לעצרה ולהוליכה בצנורות גלגלים ואופנים, אשר בעזרתו ית' תביא תועלת ממשית בפועל דבר בקביעות עתים לתורה, בהתעוררות מדות טובות, בחיזוק דרכי החסידות והחסידים בתפילה חמימה ומאירה, אמירת קריאת שמע שעל המיטה בהתעוררות, ועשיית טובה ליהודי בגשם וברוח.

ודבר ברור אשר כל פועל איזה שיהי' גם הפשוט ביותר, אם הוא בא ממקור המעיין חיים בדרכי החסידות הוא נעלה אף קדוש.

(אגרות קודש ח"ד עמ' ש-שא)

הוספה

לקט מתוך דברות קודש
בעניני הוראה, הדרכה וחזקת בעבודת השי"ת
דברים אלו לא הוגהו על ידי רבינו, ובאו כאן כמעט ללא עריכה,
באופן שנאמרו, מלבד שינויים קלים להקל על הקורא

אל תבט על מראהו – דעצמך!

כל ישראל בשווה גם בגשמיות / ריחוק הערך מדורו של משה / הנשמה אינה בגלות / לא להביט על חיצוניות עצמך ושל העולם! / בזמן הגלות שייך יותר

בציווי דנתינת מחצית השקל נאמר: "זה יתנו . . מחצית השקל . . כל העובר על הפקודים מבין עשרים שנה ומעלה".

והנה, התנאי ד"בן עשרים שנה ומעלה" נאמר גם במנין בני ישראל, אבל שם ישנו תנאי נוסף: "כל יוצא צבא בישראל", ומוכן, שכדי להיות "יוצא צבא" לא מספיק הגיל ד"בן עשרים שנה", אלא צריכים להיות ראויים לכך גם מצד בריאות הגוף, שהרי בעל מום אינו יוצא למלחמה.

וכיון שמספר בני"י "מבין עשרים שנה ומעלה" שנתנו מחצית השקל שוה למספר ד"יוצאי צבא בישראל" – "שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים" – נמצא, שכל בני"י מבין עשרים שנה ומעלה היו ראויים להיות יוצאי צבא, היינו, שאצל כולם היתה בריאות הגוף בשלימות, ולא הי' אפילו אחד מהם שהי' אצלו איזה חסרון בבריאות הגוף.

כל ישראל בשווה אפילו בגשמיות!

והרי זה דבר פלא שלמעלה מדרך הטבע לגמרי – שבמספר גדול ביותר של בני"י, למעלה מששים ריבוא, לא הי' אפילו אחד שיחסר אצלו בבריאות הגוף, אלא אצל כולם היתה בריאות הגוף בשלימות, וכולם היו ראויים להיות יוצאי צבא בישראל.
ולהעיר:

ע"פ תורה יש חילוקי דרגות אצל בני"י – הן החילוק שבין השבטים, שהרי אינו דומה שבט יהודה שמקום חנייתו הי' בסמיכות למשה רבינו, לשבטים שחנו בריחוק מקום, ועד לשבט דן, ירוד שבשבטים, שהי' "מאסף לכל המחנות"; והן החילוק בכל שבט

לקראת שבת

כג

גופא בין נשיא השבט לשאר אנשי השבט, שביניהם היו "שרי אלפים שרי מאות שרי חמישים ושרי עשרות", ועד לאלו שעליהם היו ממונים ה"שרי עשרות".

ואעפ"כ, למרות כל החילוקים שיש בהם נפק"מ בנוגע לכמה ענינים חשובים - הנה בנוגע לענין ד"יוצא צבא בישראל" שוים כל בני"י "מבן עשרים שנה ומעלה", וכולם ראויים לצאת למלחמה כו', לעבור את ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב", עם "ארון ברית ה'", באופן ד"קומה ה' ויפוצו אויבך וינסו משנאיך מפניך", ולבוא אל "ארץ נושבת", "ארץ טובה ורחבה".

ריחוק הערך מדורו של משה

וע"פ האמור כמה פעמים שכל ענין בתורה מהוה הוראה לכל הזמנים, וכלשון התניא: "התורה היא נצחית", והיינו, שאפילו בזמן שאין בית המקדש קיים, בגלות ובחוץ לארץ, בדור יתום ובעקבתא דמשיחא, הנה כל זמן שלומדים תורה, יש בכל ענין בתורה הוראה נצחית, בכל זמן ובכל מקום - הרי מובן שגם הענין האמור שכל בני"י מבן עשרים שנה ומעלה היו יוצאי צבא בישראל, ללא חסרון בבריאות הגוף, מהוה הוראה ולימוד גם בנוגע לזמן הזה.

ולכאורה אינו מובן: איך אפשר לומר שהמעמד ומצב שהי' בזמן משה רבינו, שכל אחד מישראל מבן עשרים שנה ומעלה הי' ראוי להיות יוצא צבא בישראל, שייך גם בנוגע לזמן הזה?!

והגע עצמך:

דורו של משה רבינו הי' דור דעה, והם היו אוכלי המן - שהגוף הגשמי הי' ניזון מ"לחם מן השמים" שזהו חידוש גדול יותר מהמעמד ומצב דלעתיד לבוא, שאז לא יהי' אכילה ושתיה ויהיו ניזונים מזיו השכינה, ואילו באכילת המן נמשך "לחם מן השמים" באכילה גשמית במדידה גשמית ("עומר לגלגלת", "העומר עשירית האיפה הוא") בגוף גשמי (ע"י כלי העיכול).

ואח"כ נכנסו בני"י לארץ ישראל, וזכו לבנין ביהמ"ק - כפי שנמשך במשך כו"כ דורות. ולאח"ז התחיל ענין הגלות, ובוה גופא היו פרטי הירידות, עד לזמן הזה, עקבתא דמשיחא, שנמצאים בגלות עמוק וחושך כפול ומכופל.

ואח"כ, איך אפשר לומר שהמעמד ומצב שהי' בזמן משה רבינו, מהוה הוראה בנוגע לזמן זה - הרי זה ענין שאין לו ערך ודמיון כלל?!

הנשמה אינה בגלות

יובן ע"פ מאמר רבותינו נשיאינו הידוע, שרק הגוף נמצא בגלות, ואילו הנשמה

אינה נמצאת בגלות כלל - שמזה מוכן, שכאשר יהודי עושה נשמתו עיקר וגופו טפל, אזי אינו נמצא בגלות, שהרי העיקר אצלו היא הנשמה (והגוף נמשך אחר הנשמה), שלא נמצאת בגלות.

וענין זה נעשה ע"י לימוד התורה, כמאמר רז"ל "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה", כי, כאשר יהודי לומד תורה, ובאופן ש"עוסק בתורה", אזי הוא מתעצם עם התורה, וכיון שע"פ תורה הנשמה היא העיקר והגוף הוא הטפל (כמבואר בחניא פרק ל"ב), אזי נעשה כן בפועל גם אצלו, שהעיקר היא הנשמה, ובמילא הרי הוא "בן חורין".

ואע"פ שהגוף מצד עצמו נמצא בגלות, שהרי עדיין לא באה הגאולה, ואפילו לא "אתחלתא דגאולה", ואדרבה: נמצאים בחושך כפול ומכופל יותר מכמו שהי' בשנים שלפני זה - הרי זה רק בנוגע לעניני הגוף, משא"כ בנוגע לעניני הנשמה שאכן לא נמצאת בגלות.

ולכן יכולים ללמוד הוראות בנוגע לסדר ההנהגה בזמן הגלות מהענינים שהיו בזמן הבית או בזמן משה רבינו במדבר, כמו בנוגע לאמור לעיל שכל אחד מישראל "מבן עשרים שנה ומעלה" ראוי להיות "יוצא צבא בישראל" - כיון שהלימוד עתה הוא בנוגע לעניני הנשמה, והרי הנשמה לא הלכה מעולם בגלות, וגם לא עכשיו, כך, שזהו אותו מעמד ומצב כמו קודם הגלות.

לא להביט על חיצוניות עצמך והעולם!

וזהו ההוראה גם בנוגע לזמננו זה:

כל אחד מישראל - ללא חילוק אם הוא שייך ל"ראשיכם שבטיכם" או ל"חוטב עציך" ו"שואב מימך", אם הוא גדול בדיעת התורה או כמו תינוק קטן - אם הוא רק בן אברהם יצחק ויעקב נכולל גם גרים שנתגיירו כהלכה ונכנסו תחת כנפי השכינה, שגם הם בני אברהם, ולכן יכולים לומר "לאבותינו", ועד שיחוסם גדול יותר כו', כידוע אגרת הרמב"ם שכתב לעובדי' הגר', ראוי הוא להיות "יוצא צבא בישראל", לצאת לצבא ולכבוש את העולם - "מלאו את הארץ וכבשוה", ולעשותו דירה לו ית'.

ואע"פ שכאשר מביט סביבו יכול לחשוב לעצמו: כיצד יוכל לעשות מהעולם דירה לו ית' - הרי מדובר אודות עוה"ז הגשמי והחומרי, שהוא מלא קליפות כו', והרשעים גוברים בו, ויש צורך בעבודה קשה ביותר, עד למלחמה עצומה, כדי לפעול ברור וזיכוך בעניני העולם עד שיתעלו ויהיו כלים לאלקות, ואיך יוכל הוא להיות "יוצא צבא בישראל" ולכבוש את העולם, בה בשעה שבעשותו חשבון צדק רואה שהוא רחוק עדיין משלימות העבודה עם עצמו, "קשוט עצמך", וא"כ, איך יוכל להיות אצלו הענין ד"קשוט אחרים"?

הנה על זה אומרים לו, שכל החשבון הנ"ל הוא רק מצד חיצוניות הענינים, משא"כ מצד פנימיות הענינים:

לקראת שבת

כה

בנוגע לעולם - הרי האמת אינה כמו שנראה בחיצוניות, וכמדובר בהתוועדויות שלפנ"ז שלאמיתתן של הענינים הנה העולם הוא "גן", ולא סתם "גן", אלא גנו של הקב"ה, כמ"ש "באתי לגני", "לגנוני כו' דעיקר שכינה בתחתונים היתה", וצריך רק ליתן אצבעו הקטנה, ואז יוכל להעלות את ה"אבן" ולהקדישה לה'.

ובנוגע לעצמו - אין להתחשב עם המעמד ומצב שנראה בחיצוניות, כפי שהוא מצד הגוף [כולל גם הגוף שבנשמה, כידוע שבכל ענין יש נשמה וגוף, וא"כ, גם בנשמתו ישנו הגוף שבנשמה], אלא לידע את המעמד ומצב כפי שהוא בפנימיות הענינים, מצד הנשמה, שמעולם לא הלכה לגלות, ועד ש"גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית'" (לא רק "היתה באמנה" סתם, אלא "אתו ית'", שקשורה תמיד באלקות), ולכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו בעבר או בהווה, יש בכחו לפעול כל מה שדורשים ממנו, הן בנוגע לעבודתו בעצמו בלימוד התורה וקיום המצוות, והן בנוגע לפעולה בעולם, לכבוש את העולם לעשותו דירה לו ית'.

...וזהו כללות ההוראה והעידוד בעבודה שלוקחים מפרשת שקלים על כל הזמנים . . שכל אחד מישראל ידע שהוא ראוי להיות "יוצא צבא בישראל", ולכבוש את העולם.

וענין זה נעשה בכחו של משה רבינו - עליו נאמר "כי תשא" (לשון יחיד), ולכן הרי זה שייך לכל אחד שהוא מצאן מרעיתו של משה, ויש בו ניצוץ משה, ובכח זה יכול לעבור את ה"מדבר", ולכבוש את העולם כו'.

ובזה נכללת גם הפעולה בעולם לבטל המעמד ומצב של הגלות, ולפעול בקרוב ממש ביאת משיח צדקנו - שגם ענין זה קשור עם "כי תשא", שקאי על משה רבינו, "גואל ראשון", וכן על משיח, "גואל אחרון", שאז יהי' המנין האחרון, כמ"ש "עוד תעבורנה הצאן על ידי מונה", ואז "תרום קרן ישראל".

(ש"פ משפטים (שקלים) תשל"ב)

בזמן הגלות דווקא שייך יותר!

בנוגע לקרבנות - שעבורם נתנו מחצית השקל - ישנם כמה הגבלות, שהרי רק כהן יכול להקריב קרבנות, ורק תמים כו', והיינו, שהקרבת הקרבנות אינו ענין ששייך לכל אחד מישראל; והרי החילוק שבין כהן לשאר בני"א אינו רק מצד הגוף, אלא

גם מצד הנשמה, כך, שאין זה ענין שיכולים לומר עליו שמצד הנשמה הרי זה שייך לכל אחד מישראל.

ואעפ"כ, ענין הקרבנות כפי שהוא בזמן הזה, שייך לכל אחד מישראל, שהרי "תפלות כנגד קרבנות תקנום", ובענין התפלה אין חילוקים בין בני"א, אלא כולם חייבים בתפלה, ועי"ז יש אצל כל ישראל המעלה שבענין הקרבנות.

לה חלק בפעולתו של האיש בכיבוש העולם. ושניהם יחדיו פועלים הענין ד"ושכנתי בתוכם" בכל בית בישראל.

מתחיל מד' אמות שלו

ולכל לראש צריך לכבוש את הד' אמות שלו, וגם חוץ לד' אמותיו - לקרב יהודים נוספים, מבלי הבט על החיצוניות שלהם - "אל תבט אל מראהו", אלא יש להביט עליו כפי שהוא מצד נשמתו, ולהתעסק עמו באופן ד"ואהבת לרעך כמוך", היינו, שאהבה אל הזולת צריכה להיות כמו אהבת עצמו, שהיא באופן ש"על כל פשעים תכסה אהבה".

וענין זה שייך לכל אחד מישראל, וכיון ש"אין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו", בודאי ניתנו לו כחות על זה כו'.

...וכאשר יפעלו שכל אחד מישראל יכנס בצבא ה', וכולם יחד יכבשו את העולם - אזי יקויים מ"ש בסיומה של פרשת שקלים: "לכפר על נפשותיכם", ולא רק כפרה ומחילה וסליחה על חטאים, אלא גם הענין היותר נעלה בכפרה - שנעשה מרוצה וחביב לפניו ית' כקודם החטא, וכמ"ש הרמב"ם ש"צועק ונענה מיד שנאמר והי' טרם יקראו ואני אענה", וכמ"ש לפנ"ז ש"כבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה . . ומיד הן נגאלין".

(ש"פ משפטים (שקלים) תשל"ב)

ועד"ז מצינו בנוגע למחצית השקל גופא - שאע"פ שבזמן משה הי' החיוב דנתינת מחצית השקל רק "מבן עשרים שנה ומעלה", הרי בזמן הזה המנהג דנתינת מחצית השקל בערב פורים [על יסוד דברי הגמרא "גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמעין על השקלים"] הוא (לכמה דעות) מבן י"ג ומעלה, ועד שיש נוהגין שהאב נותן מחצית השקל גם עבור הילדים שלפני בר מצוה, וגם עבור הנשים (והבנות).

ונמצא שיש מעלה בזמן הזה לגבי הזמן של משה - שבזמן משה היו הגבלות בנתינת מחצית השקל, ואילו בזמן הזה שייך הענין דמחצית השקל לכולם, כמו בענין הקרבנות, שבזמן משה היו בזה הגבלות, ואילו בזמן הזה שייך ענין הקרבנות (ע"י תפלה) לכולם.

ועפ"ז ניתוסף גם בהאמור לעיל שכל אחד מישראל "מבן עשרים שנה ומעלה" ראוי להיות "יוצא צבא בישראל" ולכבוש את העולם - שגם אלו שהם בני י"ג שנה ומעלה יכולים להיות "יוצאי צבא" ולכבוש את העולם.

ויתירה מזה - שגם נשים יכולות לכבוש את העולם, כי, אע"פ ש"איש דרכו לכבוש ואין אשה דרכה לכבוש", אלא "כל כבודה בת מלך פנימה", הרי כיון שהאשה היא "עזר כנגדו", יש